

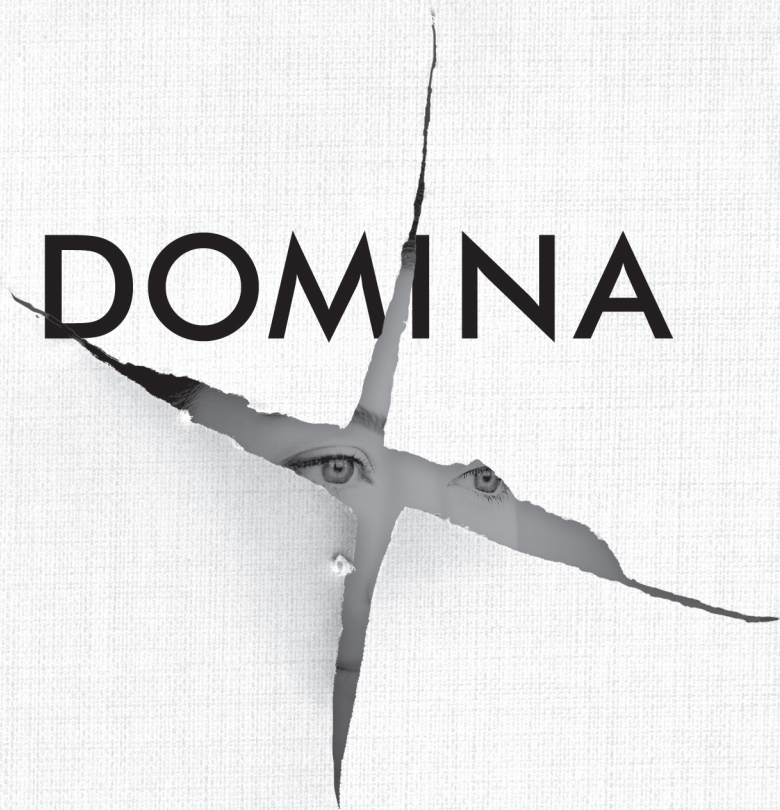
SERIJAL MAESTRA

MAESTRA

DOMINA

L. S. HILTON

DOMINA

Prevela
Eli Gilić

■ Laguna ■

Naslov originala

L. S. Hilton

DOMINA

Copyright © L.S. Hilton 2017

Originally published in the English language as Donina by
Zaffre, an imprint of Bonnier Publishing Fiction, London.

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Grofici, sa zahvalnošću

PROLOG

Želela sam da što pre to obavim, ali naterala sam se da ne žurim. Zatvorila sam šalone na sva tri prozora, otvorila bocu gavija, natočila vino u dve čaše, upalila sveće. Poznati, umirujući rituali. On je spustio torbu i polako skinuo sako. Prebacio ga je preko naslona stolice, gledajući me. Podigla sam čašu i bez reči otpila gutljaj. Prelazio je pogledom po slikama, a ja sam pustila da se tišina oduži sve dok nije upao u nju.

„Je li ono...?“

„Agnes Martin“, završila sam umesto njega. „Jeste.“

„Veoma lepo.“

„Hvala.“ Na usnama mi je poigravao razgaljeni osmeh. Još jedna pauza. Gusti mir venecijanske noći narušio je bat koraka na *campu* ispod nas i oboje smo okrenuli glavu prema prozoru.

„Živiš li dugo ovde?“

„Neko vreme“, odgovorila sam.

Iščilela je samouverenost kojom je odisao u kaficu; izgledao je smeteno i mučno mlado. Očigledno ću morati da preduzmem prvi korak. Stajala sam, držeći čašu, lakta

iskrivljenog preko tela. Delila su nas dva koraka. Koraknula sam prema njemu, gledajući ga u oči. Vidi li poruku u njima?

Beži, poručivala sam. Beži i ne osvrći se.

Načinila sam i drugi korak pa pružila ruku da ga pomilujem po jednodnevnoj bradi. Polako, i dalje ga gledajući u oči, nagla sam se prema njemu i uglovima usana okrnula njegove pre nego što je jezikom pronašao moj. Nije bio lošeg ukusa kao što sam očekivala. Prekinula sam poljubac i povukla se, jednim pokretom svukla haljinu preko glave i bacila je na pod. Za njom je pao i brus. Sklonila sam kosu s ramena i polako prevukla dlanove preko bradavica dok su mi ruke klizile prema bokovima.

„Elizabet“, promrmljao je.

Kada je stajala u podnožju kreveta. Pružila sam ruku i povelala ga oko nje do *Fretove* posteljine. Osetila sam kako me guši talas umora, čije mi je odsustvo nekad bilo veoma poznato. U meni nije više bilo besa niti plamička želje. Pustila sam ga da to odradi. Kad je završio, sela sam blistavih očiju i glasa ispunjenog smehom. Nisam smela dozvoliti da zadrema. Pomerila sam se na vlažnom čaršavu, bacila mlitavi kondom s tužno lakim životnim kapima na pod i pružila ruku prema slavini s vrućom vodom.

„Hoću da se okupam. Kada i džoint. Hoćemo li?“

„Važi. Kako hoćeš.“ Čim smo se kresnuli, zanemario je lepo vaspitanje. „Hoćeš li da napravimo one fotke?“ Uspela sam da ga odvratim od selfija dok smo pili piće u kafiću. Već je tražio prokleti telefon u bačenim farmerkama; čudo što nije pokušao da postavi sopstveni orgazam na *Instagram*. Dok me je tucao, iako je trajalo samo nekoliko minuta, zaboravila sam koliki je seronja. Ovo je odjednom postalo mnogo lakše.

„Samo škljocaj, ljubavniče. Ipak, sačekaj sekundu.“ Naga sam otrčala u garderobu, izvadila pakovanje rizle iz fioke i iz

predostrožnosti uključila uređaj za ometanje Wi-Fi signala. On neće postaviti ništa više na društvene mreže. Dodala sam malo hladne vode i kap bademovog ulja u kadu, pa iz teškog antikvitetnog sanduka za posteljinu izvadila dva peškira. Iz pare se izvijao slatki miris ulja.

„Uskači“, rekla sam preko ramena dok sam vadila duvan iz cigarete. Moja *Ermesova* marama s tirkiznim i tamnoplavim čerkeskim šarama bila je obavijena oko remena tašne. Prošla sam iza njega dok je ulazio u vodu.

„Samo da uzmem upaljač“, promrmljala sam. „Izvoli.“

Stavila sam mu džoint između usana. U njemu nije bilo ničega, ali on to nikad neće saznati. Dok je uvlačio, prebacila sam mu maramu oko vrata i čvrsto je zategla iza njegovih ušiju. Odmah se zagrcnuo dimom i zamlatarao rukama u dubokoj kadi. Oduprla sam se stopalima o ivicu i naslonila na krevet, stežući još jače. Povlačio je nogama u vodi, ali nije mogao da nađe oslonac na nauljenom porcelanu. Zažmurila sam i počela da odbrojavam. Desnom rukom, kojom je i dalje budalasto držao natopljeni džoint, pokušavao je da me zgrabi za članak, ali iz tog ugla je prstima samo okrznuo moje. *Dvadeset pet... dvadeset šest...* Ništa osim anaerobičnog šištanja u mojim mišićima dok smo se borili, ništa osim mog glasnog krkljavog disanja kroz nos dok se bacakao. *Dvadeset devet, ovo nije ništa, trideset, ovo nije ništa.* Osetila sam kako slabi, ali tad je uspeo da proturi prst a onda i celu pesnicu između marame i svoje Adamove jabučice. Silovito me je katapultirao napred, ali je od tog pokreta potonuo. Iskrivila sam se preko ivice kade, stavila mu levo koleno na grudi i svom težinom ga gurnula. Kapi krvi su me isprskale po oku i plivale po vreloj vodi, ali mehurići su plutali prema površini kako se otimao. Pustila sam maramu i naslepo pružila ruke prema njegovom licu i vratu. Okretao je glavu

i škljocao požutelim zubima prema meni. Više nije bilo mehurića. Polako sam udahнула i opustila prenapregnute mišiće. Nisam mu videla lice kroz ružičastu vodu. Obazrivo sam pomerila karlicu, ali tad se talas podigao ispod mene i on se propeo. Pala sam na njega i opkoračila mu glavu koju je očajnički podigao. Ponovo sam laktom uspela da ga gurnem ispod vode pa se namestila s nogama na njegovim ramenima. Dugo smo tako ostali, sve dok kap krvi nije pala s mog lica u vodu.

Možda se desilo zbog tog jedinog jasnog tihog zvuka. A možda i zbog izmaglice bademovog ulja u pari što se izvijala po sobi ili zbog hladne vode. *To hladno poslepodne, ta beskonačna tišina, ta prva mrtva stvar pod mojim rukama.* Razdelna linija u meni pretvorila se u ogromnu pukotinu i, silinom koja mi je oduzela dah, našla sam se tamo. Vreme se iznenada sabilo, prošlost se zgusnula i vratila. Odavno sam je ostavila za sobom. *Nikad nije bila deo života o kojem sam sebi govorila, ali videla sam je kao da je prvi put.* Obamrlo sam ponovo zagnjurila ruku u duboku vodu, ali našla sam samo neznančevo telo. Ovo je bilo neophodno, mada se nisam sećala zbog čega. Šaka mu je izronila i zaveslala sam njegovim prstima, mala vodena melodija. Gledala sam talase nekoliko minuta, a možda i čitav sat. Kad sam se trgla, voda je bila ledena.

Kad sam ga konačno podigla ispod sebe, oči su mu bile otvorene. Dakle, poslednje što je video bila je moja raširena pička.

Klizava koža bila mu je ružičasta, nabubrela kao sveže ispečen hleb, a usne već sivkaste. Glava mu je pala i vrat je izgledao netaknuto pri svetlosti sveća. Uхватила sam se za ivicu kade i izašla na drhtavim nogama. Čim sam ga pustila, ponovo je potonuo. Napipala sam čep ispod njegove glave

koja je poskakivala. Dok je voda oticala, umotala sam se u peškir. Kad su mu se grudi ukazale, naslonila sam mu dlan na srce. Ništa. Izvila sam se u struku i protegla. Pod se pokvasio, a ivica kade bila je istačkana krvlju i trunčicama duvana. Biće potrebno još vruće vode da se očisti.

Morala sam da ga zagrlim sa strane kako bih ga prebacila preko ivice kade. Leš je bio mlitav i mekan. Kad sam ga ispružila, pokrila sam ga drugim peškirom i sedela prekrštenih nogu na podu pored njega sve dok se nije ohladio.

Podigla sam kraj peškira da mu otkrijem lice, nagla se i prošaputala mu na uvo:

„Ne zovem se Elizabet, nego Džudit.“

PRVI DEO

REFLEKSIJE

PRVO POGLAVLJE

Osam nedelja ranije...

Dok sam se oblačila, slušala sam pesmu *Miss Otis Regrets* Kola Portera u izvođenju Ele Ficdžerald. Izmamila mi je osmeh. Pretvorila sam spavaću sobu svog stana u Kampo Santa Margeriti u garderobu. Ispunila sam je *Moltenijevim* ormanima sa staklenim vratima kako bih uvek videla svoje cipele, tašne, marame, haljine i blejzere. I to mi je izmamilo osmeh. Stan je na *piano nobile*,* s pogledom na prastaru riblju pijacu od belog kamena. Izbila sam jedan zid dnevne sobe kako bih dobila veliku prostoriju. Kada na debelom zelenom mermernom podnožju stajala je u dnu kreveta, ispred jednog od tri lučna prozora. Kupatilo s antikvitetnim persijskim pločicama smestila sam iza garderobe, gde se svojevremeno nalazilo stepenište. To je jedno od brojnih radosti doma Elizabet Tirlink. Arhitekta je gundao o nosećim zidovima i dozvolama, ali za devet meseci u Veneciji otkrila sam

* Ital.: Prvi sprat. (Prim. prev.)

da grešni novac omogućava mnogo toga. Okačila sam slike koje sam kupila u Parizu – Fontanu, *Suzanu i starce*, kao i Koktoov crtež. Dodala sam još jednu modernu sliku, malu, nepotpisanu Agnes Martin s belim crtama prošaranu sivim poput oblaka koju sam kupila preko *Padl8*, onlajn aukcijske kuće u Njujorku. Dopremila sam i ostatak francuske zbirke, osim obezglavljenog leša izvesnog Renoa Klerea, koji je ostao u skladištu umetničkih dela blizu Šato de Vensena. Šta god arhitekta mislio, povremeno sam brinula da nešto ne procuri.

U ugao ogledala sam zadenula ručno napisanu pozivnicu za svoju prvu izložbu. *Elizabet Tirlink vas sa zadovoljstvom poziva u galeriju Dentileski...* Dok sam nameštala kosu, ponovo sam prešla pogledom po tim rečima. Uspela sam. Sad sam Elizabet. Džudit Rašli je manje od aveti, jedva nešto više od imena u pasošu sakrivenom u fioci radnog stola. Prešla sam rukom po uredno okačenim haljinama, uživajući u klizavom žerseju i težini kvalitetne svile. Odlučila sam da za otvaranje obučem usku tamnoplavu *Figovu* haljinu koja se na leđima zakopčava majušnim tirkiznim i zlatnim dugmadima kao kineske haljine. Tamna tkanina mi se presijavala u ruci. Želela sam da izgledam strogo kao tradicionalna galeristkinja, ali negde duboko u meni je beba jednoroga zabacila grivu. Polako sam se osmehnula svom odrazu; Liverpool je ostao daleko.

Moja majka je imala nekoliko kratkotrajnih poslova, a jedno vreme je radila kao čistačica blizu parka Sefton, sigurne viktorijanske enklave drveća i staklenika blizu centra grada, do kojeg se presedalo tri puta od našeg socijalnog stana. Jednog dana posle škole, mislim da sam tad imala deset

godina, shvatila sam da sam zaboravila ključ pa sam otišla da je potražim.

Kuće su bile ogromne; gomile crvene opeke i panoramskih prozora. Zvonila sam nekoliko puta, ali niko nije izašao, te sam bojažljivo otvorila vrata na kojima je samo bio navučen lanac. Predvorje je mirisalo na vosak za nameštaj i pomalo na cveće. Parket je bio go ako se izuzme jarki četvrtasti ćilim, a široki luk stepeništa bio je ispunjen policama s debelim knjigama koje su izgledale teško. Bilo je veoma tiho. Kad sam bešumno zatvorila vrata za sobom, nisu se čuli žamor televizije, svađa nekog para ili zvuk dečje igre, turiranje motora ili grebanje kućnih ljubimaca. Samo... tišina. Htela sam da se popnem na prste i dodirnem hrbate knjiga, ali nisam se usudila. Ponovo sam pozvala mamu i ona se pojavila u trenerci koju je nosila kad je odlazila da čisti.

„Džudit! Otkud ti ovde? Je l' sve u redu?“

„Jeste, samo sam zaboravila ključ.“

„Nasmrt si me prepala! Mislila sam da je provalnik.“

Umorno je prešla šakom po licu. „Moraćeš da sačekaš. Nisam još završila.“

U dnu stepenica su stajale velika naslonjača i visoka lampa. Upalila sam lampu i prostorija je delovala manje, sijala je oko mene, veoma spokojno i prisno. Skinula sam školski ranac, uredno ga stavila ispod naslonjače i prišla policama. Mislim da sam izabrala knjigu jer mi se dopala boja hrbata; živa drečavoružičasta s naslovom ispisanim zlatnim slovima: Vog, Pariz, pedeseta godišnjica. Bila je to knjiga o modi, s fotografijama žena u izuzetnoj odeći i s lepim nakitom, savršeno našminkanih. Polako sam okretala strane, opčinjena bogatim i nežnim bojama. Na jednoj fotografiji je žena u svetloplavoj balskoj haljini s naboranim donjim delom trčala kroz saobraćajnu gužvu kao da juri da stigne autobus. Bila

sam omađijana. Okretala sam i gledala, okretala i gledala. Nisam znala koliko je vremena prošlo sve dok nisam shvatila da umirem od gladi. Noge su mi zaškripale kad sam ustala. Pažljivo sam spustila knjigu na sedište pa poskočila kad su se vrata otvorila, zbog čega sam se pograbila kao krivac.

„Šta radiš tu?“ Oštar ženski glas s primesom straha.

„Izvinite. Žao mi je. Ja sam Džudit. Zaboravila sam ključ. Čekam mamu.“ Pokazala sam prema vratima iza kojih je majka nestala pre, kako mi se činilo, nekoliko sati.

„O, shvatam. Zar nije završila?“

Dala mi je znak da pođem za njom niz hodnik što je vodio u zadnji deo kuće. Ušle smo u veliku toplu kuhinju.

„Ima li koga?“

Iza stola je stajao kauč, s kojeg je mama gurnula jastuke živih boja kako bi se smestila.

„Zdravo?“

Mislim da sam spazila vinsku bocu na podu pre žene, ali njen glas pomiren sa sudbinom otkrio je da ovo nije prvi put. Mama ju je sigurno uzela iz frižidera.

„Samo sam malkice prilegla.“

Osetila sam ledenu jezu od sramote. Žena je žustro prišla kauču i odlučno, ali ne i neljubazno pomogla mami da sedne.

„Već smo razgovarale o ovome, zar ne? Žao mi je, ali mislim da bi bilo najbolje da više ne dolaziš ovamo. Čerka ti je ovde.“ Po tome kako je naglasila tu reč, shvatila sam da me sažaljeva.

„Izvinjavam se, samo sam...“ Mama je vukla trenerku, pokušavajući da se upristoji.

„U redu je.“ Odlučnije. „Ali bolje bi bilo da odeš. Molim te, donesi svoju torbu i daću ti novac.“ Stvar je u tome što nije bila kučka. Stidela se onoga što radi i njen odmereni, zvanični

glas je to trebalo da pokrije, da nas izbaci na ulicu gde ćemo svoje svinjarije zadržati za sebe.

Vratila sam se, uzela ranac i stala pored ulaznih vrata. Više nisam htela da slušam. Dok je žena davala mojoj mami dve novčanice od dvadeset funti, primetila je da mi se pogled vratio na knjigu.

„Zašto je ne uzmeš? Kao poklon?“ Gurnula mi je knjigu u ruke, više me i ne primećujući. Dala mi je knjigu kao da je bezvredna.

„Jebena snobovska krava“, gundala je mama dok me je vodila prema autobuskoj stanici.

Kad smo konačno bile blizu kuće, dala mi je ključ i izašla prva, na stanici gde je bio pab. Uzrujano sam pomislila na četrdeset funti. Više ih nećemo videti. Spremila sam sebi prebranac na tostu i izvadila knjigu. Na unutrašnjoj korici je stajala cena – šezdeset funti. Žena je tek tako dala knjigu koja košta šezdeset funti. Pažljivo sam je stavila ispod kreveta i toliko je često gledala da sam s vremenom naučila napamet imena fotografa i modnih kreatora. Nisam želela baš tu odeću. Samo sam mislila da se osećate drugačije ako ste od onih ljudi koji je imaju. Ako imate takve stvari, možete birati ko ćete biti, svakog dana. Možete onim što je spolja da upravljate onim što je u vama.

Protrljala sam cipele s visokim potpeticama platnenom kesom u kojoj su stajale pa ih obula. Elizabet Tirlinck ima jedno zajedničko s Džudit Rašli – nema čistačicu. Na kraju se ispostavilo da je potrebno mnogo više od skupe odeće kako bih postala Elizabet. Oklop može stvarno da štiti samo ako je nevidljiv, i u tome se sastojala prava borba. Ne samo

u učenju i polaganju ispita već u održavanju uverenja da ću pobediti. Da ću otići iz bednog naselja u kojem sam odrasla. Da ne dozvolim da me prljavština majčinog života proguta. Da odolim maltretiranju i pakosnim svakodnevnim šaputanjima, rečima „kurvo“ i „kučko“ koje su siktali za mnom u školskim hodnicima samo zato što sam želela više. Naučila sam se da mrzim devojke u školi, a zatim i da ne obraćam pažnju na njih zato što će za nekoliko godina biti samo mlitave siromašne trudne tinejdžerke na autobuskoj stanici. To je bilo lako. Teže je bilo uništiti svaki trag devojke iz nižeg staleža koja zadivljeno zuri oko sebe, kakva sam bila kad sam konačno osvojila stipendiju za fakultet. Ne samo tužno dete koje sanjari ispod pokrivača s dragocenom knjigom s modnim fotografijama i malom zbirkom razglednica s umetničkim delima, već tužno i ambiciozno srce u njemu. Kad sam ušla u voz koji je išao južno od Lajm strita, želela sam da niko više ne vidi tu devojku. Polako ali sigurno sam se oslobodila naglaska, promenila ponašanje, učila jezike, oblikovala i izbrusila svoju odbranu kao što vajar obrađuje mermer.

Čak je i to bio samo početak Elizabetinih zahteva. Jedno vreme, kad sam se zaposlila u prestižnoj londonskoj aukcijskoj kući, mislila sam da sam uspela, ali nisam imala novac i veze, a to je značilo da se nikad neću pomaći s mesta potrčka. Zato sam počela da radim noću u jednom klubu, *Gštadu*; svakako će sve biti bolje sa skupljom odećom i lepšom frizurom, zar ne? To dirljivo uverenje se razvejalo kad sam otkrila da je moj šef Rupert umešan u prevaru s jednim falsifikatom. Trebalo mu je manje od pet minuta da me izbaci. Jedan gost kluba, Džejms, ponudio mi je vikend na Rivijeri i tad su prilike postale pomalo... gadne, nakratko. Mada i veoma unosne jer sam otkrila falsifikat zbog kojeg sam otpuštena pa ga prodala i s tim novcem postala trgovac

umetninama u Parizu. Priznajem da je bilo nekoliko žrtava. Džejms se nije vratio u London, ali nisam samo ja kriva za to. Nisu preživeli ni trgovac od koga sam ukrala falsifikat – Kameron Ficpatrik, moja stara školska drugarica Lin, Reno Klere – prurušeni policajac, kao i Žilijen, prepredeni vlasnik pariskog seks-kluba. Morala sam da se preselim u Veneciju kao Elizabet Tirlink. I to ne samo zato što sam htela da izbegnem pažnju izvesnog policijskog inspektora, Renoovog kolege Romera de Silve. Bilo je potrebno mnogo glancanja da se sve to zabašuri. Ali Elizabetina fasada postala je prilično dobra i sjaj je odražavao samo ono što su ljudi hteli da vide. Istina je ono što kažu – na kraju je najvažnije ono što je iznutra.

DRUGO POGLAVLJE

„Gospođice Tirlink? Elizabet Tirlink?“

„Ja sam.“

„Tage Stal. Nadam se da vam ne smeta što sam došao nepozvan, ali eksponati su me oduševili.“

„Drago mi je.“

„Imate li dugo galeriju?“

„Ne baš – otvorila sam proletos.“

„Pa, prelepa je.“

„Hvala. Uživajte u izložbi.“

Klijent se pomešao s ostalim gostima. Napravila se gužva iako galerija *Dentileski* prima samo tridesetak ljudi. Jeste da je dugačka samo petnaest koraka, ali svaki je moj. Galerija se nalazi u prizemlju napuštene pomorske zgrade na samom dnu ostrva, blizu prodavnice vaporeta San Bazilio: obična funkcionalna arhitektura iz devetnaestog veka koja čini kontrast prelepom pogledu na istočni deo Đudeke. Lepota Venecije je dosadna tema – ne možete reći ništa što nije već rečeno – ali još više volim svoju galeriju zato što podseća na početke ovog grada, čije su čari izgrađene na brodovima, znoju i začinima.

Moja prva italijanska postavka bila je grupna izložba srpskih umetnika, kolektiva „Haos“, koji stvaraju u jednoj napuštenoj zgradi u Beogradu. Njihovi radovi – izvezeni kolaži i platna s nalepljenim nasumično pronađenim predmetima – podsećaju na narodnu radinost i namerno su apolitični, nezahtevni i prijatni za oko, kao i za novčanik. I prodavali su se. Stvarno su se prodavali. Odlučila sam se za skromno otvaranje u avgustu. Elizabet Tirlink je uspela da upozna mnogo ljudi koji su joj potrebni kad je karavan Bijenala protutnjao Venecijom na proleće, ali daleko od toga da je postala uvažena. Relativno mirni meseci koji prate filmski festival, kad grad pripada uglavnom turistima i sve manjem broju Venecijanaca koji ih uslužuju, bili su savršeno vreme da negujem svoje veze i novi identitet dok sam se spremala za novo Bijenale.

Nedeljama sam pisala pozivnice za otvaranje, sastavljala kratko saopštenje za medije, birala sive platnene korice za katalog i pregovarala s jednom molerskom firmom da ponovo okreći zidove galerije. (Kupci modernih slika očekuju bele zidove baš kao što očekuju da dela budu konfliktna, dvosmišlena ili subverzivna.) To se nije mnogo razlikovalo od mojih zaduženja na dnevnom poslu u Kući u Londonu, ali razlika je ipak bila ogromna. Za početak, imala sam odgovarajući radni sto, „poltronu“ T-13 na osnovu Albinijevog modela iz 1953, što je zadivilo bar italijanske posetioce; mogla sam i da sedim za njim a da me niko ne optuži kako sam besposlena. Još nemam pomoćnika – pozvala sam nekoliko studenata da služe prošek i prihvataju mantile – ali oni su me zvali sinjora Tirlink umesto „Ovaaaj“.

Načas sam pozelela da mogu da se vratim, da razdvojim mrežu svega što se desilo i pokažem svojoj mlađoj verziji kakva je budućnost čeka. Ovi gosti i ove čaše su stvarni kao i

ručno napisane nalepnice koje su studenti stavljali ispod jedne slike za drugom kako bi se znalo da su rezervisane. Dok sam stajala, uspravna, doterana, samouverena, čak sam se i ja osetila stvarno. Jeste da je moj uspeh relativno skroman, ali ipak sam bila ushićena.

U drugom kraju galerije čovek skandinavskog izgleda, Stal, listao je pažljivo napisan katalog. Gledala sam kako daje znak jednom studentu pa vadi novčanik. Kupuje. Pošla sam prema njemu, ali neko je stavio ruku na moju. Okrenula sam se. Stariji čovek, ozbiljan, u sakou od tvida uprkos vrućini. Pomislila sam da je zalutali turista ili profesor s obližnjeg univerziteta *Ka'Foskari*. Međutim, njegove prve pažljivo izgovorene reči na engleskom odale su da je Rus, pa sam nervozno pokušala da kažem „dobro veče“.

„Govorite ruski?“

„Ne mnogo, nažalost.“ Vratila sam se engleskom. „Izvolite.“

„Vi ste Elizabet Tirlink?“

„Jesam.“

Pružio mi je posetnicu, zvanično, uz mali naklon. Na njoj su pisali njegovo ime, doktor Ivan Kazbič, kao i adresa galerije u Beogradu, u Srbiji. To znači da je čuo za „Haos“.

„Odlično. Voleo bih da razgovaram s vama u ime svog poslodavca. Imate li malo vremena?“

„Da, naravno“, odgovorila sam, zaintrigirana.

„Više bih voleo da razgovaramo nasamo.“

Pogledala sam na sat. Sedam i dvadeset pet. „Naravno – ako nemate ništa protiv da malo sačekate. Otvaranje samo što se nije završilo.“

Pogledao je zidove. Stal je očigledno kupio poslednje tri slike jer je sad ispod svake stajala nalepnica s rečju „prodato“ napisanom tamnocrvenim mastilom.

„Mora da ste veoma zadovoljni.“

„Hvala. Izvinite trenutak.“

Prišla sam Stalu, koji se vrzmao okolo dok su se ostali gosti okupili ispred vrata i razmenjivali pozdrave i planove za večeru. Pitao me je želim li da mu se pridružim u *Harijevom baru*, što mi je reklo sve što bi trebalo da znam o njemu. Ako je Venecija najveće remek-delo koje je naša vrsta napravila, zašto bi neko hteo da večera na jedinom mestu koje nema lep pogled i gde možete videti samo nevesele ružne goste? Ujela sam se za jezik, objasnila da imam sastanak pa ga učtivo ali odlučno ispratila do mola, gde je safirno nebo poprimalo boju meda. Zahvalila sam pomoćnicima, koji su poredali kataloge i sklonili boce i čaše, platila im gotovinom i zatvorila vrata za njima pa se vratila doktoru Kazbiču.

„Izvinite što ste čekali.“

„Ništa.“

Kazbič je objasnio da je njegov poslodavac kolekcionar koji želi da neko proceni njegovu zbirku smeštenu u Francuskoj. Radim li to? Nisam neko vreme, ali jesam procenjivala u Kući, nekad s iznenađujućim ishodom. To je... prilična zbirka, dodao je. Zнала sam šta to znači. Pitala sam je li njegov klijent razmislio da se obrati IFAR-u, Međunarodnoj fondaciji za ispitivanje slika.* Nema sumnje u poreklo slika, naglasio je s osmejkom koji nagoveštava da oboje znamo o čemu onaj drugi priča. Reč je samo o privatnoj proceni. Zvučalo je sumnjivo, ali i to smo oboje znali. To je ponuda koju nijedna poštena devojka ne bi trebalo da prihvati, bar dok ne otkrije koliko je novca u igri. Kao po migu, dodao je da će tajanstveni poslodavac pokriti troškove, naravno, a platiće dvadeset hiljada evra za konsultaciju i još sto hiljada kad mu predam izveštaj. Prvo bih otišla da pogledam zbirku i onda bih imala dve nedelje da završim procenu.

* *International Foundation for Art Research*. (Prim. prev.)

„Mogla bih da budem veoma zainteresovana“, odgovorila sam odmah.

Mislim da nekoga ko nudi toliko novca oklevanje i gubljenje vremena ne bi zadivilo. Šta god da klijent hoće da radi s procenom njegova je stvar. Doktor Kazbič mi je pružio debelu kovertu boje svežeg maslaca i čekao da je otvorim. Unutra je bio ček za prvi iznos na ime Elizabet Tirlink iz jedne kiparske banke, kao i još jedan papir na kojem je stajalo samo jedno ime. Pavle Jermolov.

Načas sam samo tupo zurila u to ime. Malo toga može da me prenerazi. Ali Pavle Jermolov. Videću slike Pavla Jermolova. Tačnije, Pavle Jermolov misli da sam dovoljno dobra da vidim njegove slike. Mislim da je Kazbič znao kako bih rado platila toliko samo za priliku koju mi pruža.

Jermolovljeva zbirka je misterija, legenda i tema pohlepni govorkanja. On pripada drugom pokolenju oligarha i priča se da je veoma ozbiljan kupac, ali ne pojavljuje se lično na aukcijama, već više voli da kupuje preko zamenljivih i anonimnih posrednika. Povezuju ga s uspešnim nadmetanjima za slike Matisa, Pikasa i, manje predvidljivo, Đakopa Pontorma u poslednjih pet godina, dok je njegova kompanija kupila jednu Polokovu. A tu su i Botičelijeve slike koje su pripadale Džejmsonu.

Reč je o američkom poslovnom prevarantu koji ih je pod sumnjivim okolnostima izneo iz Italije u devetnaestom veku, a priče o tome gde se nalaze brzo su od glasina prešle u teorije zavere. Spojeni medaljoni *Blagovesti* i *Bogorodice s detetom* nisu viđeni u javnosti sto pedeset godina. Neki internet stručnjaci sumnjaju da uopšte postoje i tvrde da su uništeni u požaru na Džejmsonovom imanju u severnom Njujorku i lažno osigurani kako bi se povratilo prepolovljeno porodično bogatstvo. Drugi su tvrdili da su viđeni u

Kataru ili Koreji. Povezuju Jermolovljevo ime s njima zbog jedne mutne prodaje u Cirihu pre jedne decenije, ali niko nije zaista siguran da ih poseduje.

„Odgovor je 'da'. Molim vas, recite gospodinu...“

Prekinuo me je, teatralno stavivši prst na usne. „Moj klijent očekuje potpunu diskreciju.“

„Naravno, oprostite.“

„Nema potrebe, gospođice Tirlink. Imate moju posetnicu. Kad budete spremni za put, molim vas, pozovite me kako bih preduzeo potrebne mere.“

Nije nosio šešir, ali mogla bih se zakleti da je napravio pokret kao da ga podiže dok je zatvarao vrata galerije za sobom.

Malo kasnije, u svom stanu u Kampo Santa Margeriti, dok sam se izležavala u kadi s čašom soava, držala sam posetnicu kao talisman. Volim da ležim ovde predveče i slušam decu koja se igraju na trgu, devojčice koje preskaču konopac za veš, dečake kako pikaju fudbal i voze skejtborde dok pijač-ni prodavci pakuju kutije s lignjama i *moleche*^{*}, a turisti i studenti hrle u restorane. Osećaj je... komšijski.

Pokušavala sam da zamislim slike iz Jermolovljeve zbirke. Jedino što mi nedostaje u vezi s poslom u Kući jesu same slike. Dosad sam uspela da izbegnem poslovanje s bilo čime što zaista prezirem, ali ne zavaravam se da su dela koja je galerija *Dentileski* upravo prodala mnogo više od običnih sranja. Ne nedostaje mi samo onaj prvi dah koji zastaje od lepote, već povlastica da provodim vreme sa slikama, gotovo erotsko iščekivanje dok ih polako otkrivam, način na koji možete da uronite u sliku, njihova sposobnost da vas dirnu, uznemire ili zapanje bez obzira na to koliko ste ih puta videli.

* Račići mekog oklopa iz venecijanske lagune. (Prim. prev.)

Moja prva poseta Nacionalnoj galeriji dok sam bila školarka promenila mi je život i otada su slike jedino što me nikad nije izneverilo. I pljuge, valjda.

Razmišljajući o planovima za jesen, shvatila sam da Jermolovljeva ponuda nije samo izuzetno laskava već i da je došla u pravom trenutku. Zarada od balkanske izložbe će neko vreme pokrivati galerijske troškove, ali moj stan i njegova adaptacija pojeli su malo više od polovine mojih raspoloživih fondova. Veoma je *skupo* biti bogat. Mogla sam da iznajmim stan kad sam došla u Veneciju pre devet meseci, ali glad za stanom – domom, čak – koji je konačno nesumnjivo moj nadvladala je razum. Stan je u vlasništvu galerije *Dentileski*, plaćen gotovinom s računa u Panami. Nadam se da ću uskoro preći na sekundarno tržište i prodavati dobre slike koje su ranije bile u nečijem vlasništvu, ali trenutno nemam novca za bilo šta osim „mladih umetnika“, ispod sto hiljada. Ipak, nove slike, koje nemaju nikakvu vrednost osim svog statusa kao valute, mogu biti veoma unosne ako je moda na njihovoj strani. Stoga mi je potrebno nešto dobro za novu sezonu, otkriće koje ću jeftino kupiti pa skupo prodati na proleće. Zanima me jedna Dankinja; na internetu sam videla njenu diplomsku izložbu u Sent Martinu u Londonu i mislim da će se nekoliko jednostavnih grafičkih platana, čudno primamljivih zlatastih kugli naspram mrkih pozadina, odlično slagati uz sirupastu svetlost lagune. Možda privatno razgledanje u suton, ako uspem da ih se domognem... A moram nastaviti i da učim ruski; činilo mi se da je u mojoj branši praktično govoriti taj jezik pošto mnogo Rusa kupuje slike na Zapadu, ali sad izgleda kao da će mi zatrebati ranije nego što sam mislila. Nisam se zavaravala da ćemo Jermolov i ja razgovarati na tečnom ruskom (ako se uopšte udostoji da lično dođe), ali zvuci tog jezika počeli

su da mi se dopadaju i mislila sam kako bi trebalo da se potrudim da naučim bar osnove.

Pronašla sam penzionisanu opersku pevačicu Mašu, koja stanuje na tavanu iza *La Feniče* i daje časove ruskog. Rođena je u Veneciji kao, kako je govorila, dete dvoje ruskih operskih pevača koji su pobjegli iz Sovjetskog Saveza za vreme turneje po Italiji odmah posle Drugog svetskog rata, ali i dalje je govorila italijanski s jakim naglaskom. Njena slabo osvetljena garsonjera, na vrhu šestospratnice čije su se stepenice sve više sužavale prema vrhu, izgledala je kao kulisa za amatersko izvođenje Čehovljeve drame. Ikone su stajale na svakoj površini koju nisu pokrivala klavirske navlake. Imala je pravi samovar, na policama su stajale knjige s ruskom poezijom i uvek se osećao blagi vonj pržene svinjske masti. Maša se bližila osamdesetoj godini i nikad nije kročila u Rusiju, ali predstavljala se kao prava „bela Ruskinja“ i pričala je događaje iz života svojih roditelja u Sankt Peterburgu koje je mogla samo da pročita u romanima, nadmeno je ispravljala izgovor voditelja na ruskim radio-stanicama koje je puštala kako bi mi pomogla da vežbam. „*Off*“, breknula bi se oštro s gađenjem i prevrnula očima ispod farbane crne kose oblikovane kao pogača, „ne *ovv*, tragedija, tragedija“, kao da su sva zla staljinizma umetnuta u pogrešan izgovor patronima. Sve u svemu, bila je sjajna matora prevarantkinja. Možda mi je zbog toga bila toliko draga.

TREĆE POGLAVLJE

Ispostavilo se da sam imala dovoljno vremena za dodatne časove pošto su dogovori trajali čitav mesec. Za bogate je vreme skalarno, kao što sam naučila od svog prijatelja Stiva, vlasnika jednog fonda, čija mi je jahta *Mandarin* poslužila kao utočište i lansirna rampa za moju galeriju. Bogati su imuni na kretanje onih koji se prećutno nalaze ispod njih; kalendar se pomera ili produžava isključivo u skladu s njihovim potrebama. Doktor Kazbič mi je dao broj telefona izvesne madam Polhazan, Jermolovljeve pomoćnice, koja je nekoliko puta zakazala sastanak pa otkazala. Laknulo mi je kad je rekla kako će mi njegov avion biti na raspolaganju, ali dvaput sam se vodenim taksijem odvezla do aerodroma samo da bih saznala da je Jermolov otkazao. Bio je u Sao Paulu; u Njujorku; na hitnom sastanku u Londonu; više nije bio slobodan.

Iskoristila sam to vreme da približno ustanovim vrednost njegove zbirke, pogledala poslednje poznate prodajne cene dela koja tobože poseduje, uporedila ih sa sličnim cenama u Indeksu cena i čitala o poreklu slika prodatih u prošloj

deceniji. Kad je dan putovanja konačno osvanuo, osećala sam se da sam spremna onoliko koliko mogu biti. Istraživala sam i saznala da Jermolov ima četiri aviona, ali njegov daso se isticao čak i po merilima aerodroma *Marko Polo*. Ne samo po lepoj neupadljivoj tamnoplavoj boji već i zbog četvoročlane uniformisane posade koja je strpljivo stajala ispred letilice da me dočeka kao da sam u državničkoj poseti dok su dve stjuardese odlučno nameštale slatke kapice na vetru koji je duvao pistom.

Kad smo poleteli, odbila sam votku, šampanjac, blinje s kavijarom i hladno ceđeni sok od kelja. Prihvatila sam *Armanijevu* vodu, neznatno se lecnuvsši. Dok nismo izbili iznad oblaka, gledala sam prelepe ružičaste stene Dolomita čije je vrhove ukrasio prvi sneg. Potom sam se zavalila da ponovo pogledam beleške o poslodavcu vrednih stjuardesa. Svi su čuli za Jermolova, ali o njemu znam isto što i drugi, a to je u suštini ništa. Jermolov se uklapa u sliku oligarha nove škole: rana obuka u onome što se nekad zvalo KGB, veliki udeo u mineralima i industrijskoj zemljoradnji, bliske veze s vlašću, zvanično ruski državljanin iako ima kuće u Francuskoj, Londonu, Angvili i Švajcarskoj. Jedan članak u *Arhitektural dajdžestu* o vajarki Tais Bin objavio je fotografiju lustera koji je dizajnirala za njegovu planinsku brvnaru. Najpre sam se iznenadila kad sam saznala da je i političar, pokrajinski guverner u rodnom Kavkazu, ali poređenja s njegovim vršnjacima otkrila su da to nije neuobičajeno pokazivanje odanosti prema staroj dobroj Majci Rusiji. *Forbs*, *Spirs* i *Fajnenšel tajms* nisu iznedrili ništa kontroverzno, a pokušala sam da pročitam i nekoliko starih brojeva *Rusijske gazete* i ruskog finansijskog žurnala *Vedomosti*, ali uprkos trudu s Mašom, moje poznavanje tog jezika još je bilo početničko, a i teško da bih pronašla nešto nepredviđeno. Jermolov je

posećivao uobičajene dobrotvorne večeri i povremene tupa-ve događaje na kojima se razrađuju nove ideje i strategije u Davosu i na Herba Bueni, neminovno se fotografisao s Eltonom Džonom i Bonom, ali u poređenju s prethodnicima iz poslednjeg pokolenja postsovjetskih kauboja nije bio nimalo drčan. Zvanično nije bilo sumnje u to da je časno stekao bogatstvo. Jeste da je njegova zbirka tajna, ali pošto se Jermolov nije pojavljivao na velikim bijenalima niti je slikan s poznatima u Muzeju moderne umetnosti *Garaža* u Moskvi, morala sam da zaključim kako možda stvarno voli slike.

Kad smo sleteli u Nici, stjuardese su me ispratile do majbaha, tamnoplavog kao i avion, koji je već čekao. Vrata je otvorio uobičajeni Šrek u odelu; s upadljivom futrolom i vratnim mišićima. Dopalo mi se što deluje poznato, kao da smo stari prijatelji, ali zapitala sam se nije li Jermolov malo preterao što je poslao telohranitelja pored vozača. Mišićavko je seo napred i automobil je krenuo auto-putem prema Tulon u pa se isključio odmah posle Sen Tropea. Zaustavili smo se ispred kapije kako bi vozač ukucao šifru, pa produžili prilazom uokvirenim platanima pokrivenim zlatom rane jeseni. Spuštali smo se i peli; u daljini sam videla blago presijavanje Sredozemnog mora. Još jedna kapija se ukazala ispred nas, ali sad je vozač skrenuo s puta i spustio se betonskom rampom, gde su se garažna vrata već podizala da nas propuste. Nastavili smo da silazimo u iznenadnom plavičastom sumraku sve dok se još jedna vrata nisu podigla i automobil se zaustavio u uskoj, niskoj betonskoj kutiji. Vozač je otvorio vrata i poveo me prema okrugloj staklenoj kabini smeštenoj u niši.

„Uđite, molim vas, madam. Samo trenutak.“

Zaobljena vrata kabine su se zatvorila za mnom i na tavanici se pojavila svetlost koja je brujala i zvonila – vrsta skenera? Vozač me je pustio napolje pa ponovio postupak s mojim torbama. Potom ih je odneo do lifta na naspramnom zidu. Sve troje smo se peli u tišini dok se vrata nisu otvorila. Prizor koji me je dočekaao izmamio mi je veseli kikut.

Stajali smo na vrhu male padine s koje se pošljunčana staza spuštala do Jermolovljeve vile uokvirene borovima i topolama. Iza nje se pružalo more. Kuća je sagrađena u devetnaestom veku, bledoružičasta, kitnjasta i šašava kao svadbena torta, kuća za Koletine kurtizane, za tajne ljubavne sastanke obavijene mirisom jasmína i za tuđe krevete, od onih kuća kakve su se osvajale na kartama u kazinu u Monte Karlu. Posle pomalo zlokobnih bezbednosnih mera u garaži, njena besmislena lepota odisala je krhkim, izuzetnim daškom iščezlog sveta snova *s fin de siècle*. Dok smo prilazili velikim svetlozelenim dvokrilnim vratima s velikom mesinganom lavljom glavom, oživele su prskalice skrivene ispod šljunka na travnjaku s obe strane te smo prošli kroz fontanu duga. Gotovo sam očekivala da čujem valcer.

Jednako krupan batler odveo je gospođicu Tirlink u njevu sobu na prvom spratu. Još jedna dvokrilna vrata vodila su u malo osmougaono predvorje s lamperijom od ružinog drveta, balkonom s jedne strane i spavaćom sobom s druge. Ali gotovo da nisam ni primetila okruženje jer je teški vazduh zasićen mirisom ljiljana pokuljao prema meni i samo sam uspela da zahvalim i srušim se na krevet koji je mogao da bude u drugoj sobi, odavno, u sobi gde sam čekala pored naduvenog tela odjednom ranjivog u smrti. Sad sam čekala da krv prestane da mi huči u ušima.

Možda jesam površna, ali ne razmišljam često o prošlosti. Razumem nepredviđene situacije i reakcije na njih. Ali taj isti zadah osećao se u sobi u *Otel di Kapu* gde sam našla Džejmsov leš; nisam dugo razmišljala o tom mestu, ali zbog velikog buketa ljiljana s laticama boje pergamenta načas mi se učinilo da nikad nisam ni otišla odande. Jesam li i dalje zaglavljena tamo, zauvek zarobljena s drhtavim rukama u novčaniku jednog mrtvacu?

Spazila sam poznatu debelu krem kovertu pored vaze na noćnom stočiću. Otvorila sam je zubima i jednom rukom, dok sam drugom temeljno kidala čašice sa stabljika, svakim pokretom prekidajući lanac koji su obrazovale. Polen je podigao narandžaste oblake koji su mi umrljali manžetne dok sam čitala:

Gospođice Tirlink,

Nadam se da ste prijatno putovali i udobno se smestili. Ako vam je nešto potrebno, molim vas, nemojte oklevati da tražite. Pokazaće vam zbirku kad budete spremni i radujem se što ćemo zajedno večerati posle toga. Zahvalan sam što ste došli.

Srdačan pozdrav,

P. Jermolov

Više puta sam prelazila pogledom po stranici sve dok i poslednji ljiljan nije pao na pod. To me je trglo. Uništila sam lepu svilenu *Kloi* bluzu. „Jebiga, Džudit“, rekla sam glasno. „Sredi to.“ Ali zaustavila sam se. Na podu je krš, ali ovo je moj novi svet. Neko drugi će počistiti. Više nisam devojka koja se mučila da ostane pribrana u onoj sobi bez vazduha. Bogata sam, nezavisna sam, slobodna sam i ovde sam. Pod svojim uslovima, kao profesionalac. Nisam li živi primer

toga da možete postići sve ako samo verujete u sebe i sledite svoje snove? Najbolje je ne razmišljati o smrtima. Sad me samo zanima moć. Nema koristi od prošlosti, a Prust i lipov čaj njegove tetke mogu da se nose dođavola.* Pronašla sam kupatilo i pustila da mi hladna voda teče po člancima. Potom sam se istuširala, presvukla, umila i napravila strogu punđu. Stigla sam dovde i neće me pokolebati uspomena koju je neki miris prizvao. Vreme je za posao.

Dok me je mišićavko pratio vrtom do jednostavne moderne kocke u kojoj Jermolov drži slike, ponovo sam se osećala dobro. Obukla sam crnu *Maks Marinu* haljinu bez rukava i obula kabaste *Marnijeve* sandale s debelim drvenim đonom – odvratne, ali delovale su prikladno umetnički uz jednostavnu svilu. U aktovci sam nosila metar, beleške o merama radi poređenja, baterijsku lampu i lupu – čudo koliko je falsifikata protureno zato što su stručnjaci zaboravljali osnove. Ponela sam i stari polaroid jer nisam verovala da će mi dozvoliti da slikam telefonom. Ostala sam s mrzovoljnom Francuskinjom u suknji sličnoj onoj koju su nosile Jermolovljeve stjuardese, madam Pulazan, pomoćnicom s kojom sam se dogovarala. Glas joj je bio odlučan i ućtiv, ali po tome koliko je dugo odmeravala moje noge i aktovku, shvatila sam da joj nije drago što sam tu. Jesam li premlada ili se samo nisam dovoljno zadivila? Posle složenog postupka prepoznavanja njene dužice i unošenja šifre, vrata od peskiranog stakla su se otvorila i ušle smo u zamračeno predvorje koje je mirisalo na ozon i lak.

„*Alors, mademoiselle.* Ovo je ugovor o poverljivosti. Potpišite ovde, ovde i ovde, molim vas.“

* Prust je govorio kako ga miris lipovog čaja uvek podseti na odlaske kod tetke u detinjstvu. (Prim. prev.)

Ugovor je bio na tri strane, na engleskom i toliko podroban da nisam morala da se odrekнем samo svog prava da u bilo kom obliku kažem bilo šta o zbirci već maltene i da obećam kako ću je izbrisati iz sećanja. Ipak, potpisala sam se kao Elizabet. Potom me je madam skenirala svetlećim uređajem koji je ličio na luksuzni vibrator, sumnjičavo pregledala moje papire i pobjednički izvadila polaroid.

„Ovo nije dozvoljeno.“

„Potrebno mi je za procenu.“

„Ne verujete svojim očima?“ , podsmehnula se.

Mogla sam da odgovorim kako nemam poverenja u Jermolovljeve oči, ali to mi ne bi pomoglo, te sam učtivo predložila da pozove kuću telefonom i pita za dozvolu. Osetila sam zadovoljstvo zbog njenog gnušanja kad je odobreno. Još jedna pauza dok je unosila dugačku šifru kako bi se poslednja vrata otključala, i ušle smo.

Pod je bio od malahita, ali zveckanje mojih debelih potpetica po staklenoj površini ne bi mi pružio više zadovoljstva ni da je bio od tucanog smaragda. Miris ljiljana u spavaćoj sobi me je razoružao, ali sad sam se prisetila kilometara koje sam prešla u beskrajnim hodnicima Kuće, meseci dosadnih poslića, štrapaciranja londonskim pločnicima, tapacirane staze koja me je od prvog puta kad sam zaista *videla* jednu sliku u Nacionalnoj galeriji dovela dovede, profesionalnu, nezavisnu, čak poštovanu. Retka su saznanja, u datom trenutku, da imate upravo ono što ste želeli i nekoliko sekundi sam se osećala kao da lebdim u bestežinskom stanju, podignuta oprugom vremena, bez napora prisutna u sopstvenom dostignuću. *Nije loše, Džudit. Uopšte nije loše.* Otvorila sam oči i videla da me madam upitno posmatra. Neću joj pružiti zadovoljstvo da vidi kako sam zadivljena, ali iako jesam

videla nekoliko izuzetnih mesta, nikad nisam videla ništa poput Jermolovljeve galerije.

Prostorija je bila dugačka, s visokom tavanicom i prigušenim osvetljenjem sličnim svetlosti sveća. Na sredini su stajala dva Brojerova kauča od belog antilopa nalik zubnoj pasti; oko njih su bile poređane stolice s naslonom od blistave bukovine u obliku harfe iz doba namesništva i naslonjača beržera iz doba Luja XIV od sive svile – grupni portret koji čeka likove. Nisam napravila nijedan korak a već sam prepoznala Poloka i Matisa – *Maison à Tahiti*, koja je izazvala senzaciju u Njujorku kad je anonimni kupac ušao s ulice i kupio je za gotovo četrdeset miliona dolara pre pet godina – tri Pikasa, jedan Rembrant, dva Brojgela, jedan Sezan, Ticijan – jebote, Ticijan, ko stvarno ima Ticijanovu sliku? – Pontomova *Mladi plemić s crvenom kapom*. Ošamutila sam se. Morala sam da potisnem nagon da potrčim između slika i položim dlanove na njihove svetlucave površine kako bih upila uzbuđenje. Na levom zidu stajali su ruski slikari, Vrubeljev izvijeni zmaj, jedan Grigorjev, jedan Rjepin pa prelazak na Pusena i niz Klimtovih pejzaža.

„A ovde su crteži.“ Madam je uperila daljinski u ekran iza Klimtovih slika i on skliznu u stranu uz jedva čujno zujanje. Ukazao se čelični sanduk nalik džinovskom starinskom stalaku za CD-ove. Nastavila je da petlja s tasterima i sanduk se otvorio, poput panoramskog točka od ugljena i bakroreza, koji su svi odreda bili značajna dela.

Moje ushićenje postalo je gorko poput martinija s kavijarom. Očekivala sam da će odgovornost biti zastrašujuća, čak sam bila uzbuđena zbog tolikog izazova, ali ovo je nemoguće. Naprosto ima previše slika, a i previše su vredne. Potrebna mi je ekipa pomoćnika, merdevine, rukavice, bog

zna kakva sve oprema. Nisam se usudila da dotaknem ova dela, a kamoli da pokušam da ih procenim. Šta li Jermolov izvodi? Zašto bi čoveku s ovakvom zbirkom uopšte palo na pamet da pozove nepoznatu galeristkinju da proceni radove čija lepota kao da mi se odjednom rugala?

Madam je uštogljeno sela na jedan kauč i izvila nakarminisane usne u jedva приметni osmeh pun očekivanja. *Ne pokazuj strah.*

„Mislima sam da ima i renesansnih dela“, uspela sam prkosno da izgovorim.

„Naravno. Ovuda.“

Pratila sam je kroz galeriju oborene glave pošto me sad nije videla. Zadnji zid bio je prazan, što je još više isticalo blaga koja vode do njega. Madam je položila dlan na još jedan skriveni paravan i majušna vrata su se otvorila. Osećala sam se kao da ulazimo u ćeliju srednjovekovnog monaha. Kad smo se našle unutra, nisam ni pokušala da sakrijem koliko sam zapanjena. Mala prostorija je bila kopija čuvenog *studiolo* vojvode od Urbina, sva u kitnjastoj lamperiji s *trompe l'oeil** prizorima pomešanim s klasičnim filozofima cenjenim u renesansi. Prelazila sam pogledom po krivinama i sjaju. A onda sam ih ugledala, toliko blizu da sam mogla da ih dodirnem ako ispružim ruke: dva medaljona, dva blistava lakirana lica, dve dirljivo oblikovane brade ispod ispitivačkih sivih očiju, dve plave glave pokrivene toliko delikatnim velovima da se činilo da plutaju prema mom zapanjenom licu. *Blagovesti* i *Bogorodica s detetom*. Tu su. Slike o kojima sam učila, ali ih nikad nisam videla, koje gotovo niko živ nije video. Botičelijeve slike koje su pripadale Džejmsonu. Tad sam shvatila svrhu Jermolovljevog ugovora.

* Doslovno – zavarati oko; tehnika zbog koje naslikani predmeti deluju stvarno. (Prim. prev.)